

nuar. Sneppetrækket, som blev iagttaget paa Brahetrolleborg paa Fyn den 25. Januar, falder ogsaa i Samklang hermed.

Trækket, som angives fra Weserbjærgene den 11. og 12. Januar, maa ogsaa efter Vejrforholdene bedømmes som et udpræget Vintertræk, men i nordgaaende Retning, idet det maa være foranlediget af stærkt Temperaturfald i det vestlige Mellemeuropa. Østfrankrig havde i Dagene 11.—14. Januar indtil 9 Graders Kulde Kl. 8 Morgen, medens Temperaturen i Weserbjærgene den 11.—12. Januar Kl. 8 var ca. 3—4 Graders Varme.

VINTERVEJRET OG FUGLENES FORAARSTRÆK

AF

M. KLINGE

Efter en mild Vinter vil man uvilkaarligt være tilbøjelig til at vente et tidligt Foraarstræk og efter en haard Vinter et sent Foraarstræk. Det vilde ogsaa synes ret naturligt, om det var saaledes, navnlig for vore tidligst ankommende Trækfugles Vedkommende, men følger man Aar efter Aar nøje Naturforholdenes Vekslen og Fuglenes Træk, vil man se, at der i Virkeligheden ikke findes nogen nær Forbindelse mellem Vintertemperaturen og Trækfuglenes Ankomsttid. Grunden hertil er, at den første Betingelse for Fuglenes Foraarstræk, Vandretrangen Opstaaen, ikke er afhængig af Vejret, i hvert Fald ikke i nogen kendelig Grad. Den skyldes Aarsager, der ikke som Vejrliget er underkastet store Svingninger, og derfor melder den sig for den enkelte Art næsten nøjagtig paa samme Tidspunkt fra Aar til Aar. Først naar Vandretrangen er opstaaet, faar Vejrforholdene en afgørende Indflydelse paa Trækket, ikke alene paa Tidspunktet for dets Begyndelse, men paa hele dets Forløb.

Der er imidlertid et Forhold, som man nødvendigvis maa tage i Betragtning, naar man søger Klarhed over Fugletrækket, nemlig at Trækket ikke altid gennemføres. Naar Efteraaret er mildt, ikke alene i Danmark, men ogsaa i de nærliggende Lande: Nordtyskland, Holland, Belgien og England, vil adskillige Individer af haardsføre Trækfugle afbryde deres Efteraarsvandring

under nordligere Breddegrader, og, hvis Vinteren tillader det, forblive der som overvintrende. Hos disse Fugle indfinder Vandretangen sig paa samme Tid som hos deres Artsfæller i sydligere Egne, i Sydvestfrankrig og i Middelhavslandene, og som Følge deraf vil der altid, paa Grund af den kortere Afstand, være Sandsynlighed for, at de vil føres ind over Danmark paa et tidligt Tidspunkt, før Hovedtrækket fra sydligere Egne kan naa frem. Efter Vinteren 1924—25, i hvilken Maanederne December, Januar og Februar — den saakaldte meteorologiske Vinter — havde været de mildeste, vi kender i Danmark, maatte vi saaledes regne med et anseligt Antal overvintrende Fugle i nordlige Lande og som Følge deraf ogsaa med et tilsvarende større Antal »Forløbere« for det tidligste Foraarsstræk. Derimod var der ingen Grund til at vente et tidligere Hovedtræk end normalt af de samme Arter.

For nærmere at belyse disse Forhold vil jeg give et kort Overblik over Foraarstrækket, som jeg har iagttaget det ved Randers i Februar og Marts samt i Begyndelsen af April 1925.

Februar Maaned begyndte med meget høj Temperatur i Nordvesteuropa: England, Nordvestfrankrig, Belgien, Holland, Nordvesttyskland og Danmark, og i Tidsrummet 5.—18. Februar laa Vindén næsten til Stadighed svingende om Sydvest og Syd. Der var adskillige Døgn med meget gunstige Betingelser for Fugletræk, men tiltrods derfor saa jeg kun faa Individier af de Arter, der sædvanligt indfinder sig i Februar, navnlig Lærke, *Alauda arvensis*, og Stær, *Sturnus vulgaris*. Hvis det milde Vejr i Vintermaanederne December—Februar kunde have fremskyndet Fuglenes Vandretang blot 10—14 Dage, vilde vi have faaet Indvandring af adskillige Arter. De kom imidlertid ikke.

Fra 19.—24. Februar var Vejret i Nordvesteuropa vinterligt, og der var ingen Tilgang af Fugle at vente.

Den 25. Februar steg Temperaturen igen i Vesteuropa under stærk sydvestlig Vind, men med 27. Februar lagde Vinden sig, og samtidig gik den over Danmark fra Sydøst til Syd. Derved blev de to Døgn, 27. Februar—1. Marts, med rolige Vindforhold, overtrukken Himmel og fugtig Luft, meget gunstige for Fuglene. Paa det Tidspunkt var vi naaet frem til Begyndelsen af flere Arters Vandretid, og som Følge deraf var de to Døgn gunstige Vejrforhold nu tilstrækkelig til at sætte Fuglene i Bevægelse. Vi fik blandt andet Indvandring af: Hættemaage, *Larus ridi-*

bundus, Stormmaage, *Larus canus*, Vibe, *Vanellus cristatus*, Skovsnepe, *Scolopax rusticula*, Sjagger, *Turdus pilaris*, Lærke, Stær, Bogfinke, *Fringilla coelebs*, Stillits, *Carduelis elegans*, Gulspurv, *Emberiza citrinella*, Svenske, *Ligurinus chloris*, og Irisk, *Cannabina linota*. Dog var det kun et Faatal af Fugle, der naaede frem, utvivlsomt Fugle, der havde overvintret i eller nær ved Danmark.

Fra 2.—7. Marts havde vi skiftende Vinde overvejende om Nord, og de bragte Standsning i Tilgangen, og fra 8.—17. Marts indtraf Vinterens koldeste Periode med Frost i adskillige Døgn over Størstedelen af Vest- og Nordvesteuropa. Dermed bristede alle Muligheder for et tidligt Foraarstræk, idet Fuglene, som ved Begyndelsen af Marts stod i Begreb med at vandre, nu imod deres Natur maatte forblive i Vinterkvarteret eller i den Egn, hvortil de i Begyndelsen af Marts var naaet frem.

Den 18.—20. Marts var Vinden i Vest over Nordvesteuropa, og samtidig blev Vejret mildere. Forholdene var langtfra gode, men dog taalelige, og de blev straks benyttet af de ventende Fugle, idet der kunde noteres en svag Tilgang af: Vibe, Skovsnepe, Sjagger, Bogfinke, Stillits, Gulspurv, Svenske og Irisk. Derefter fulgte 3 Døgn, 21.—23. Marts, med overvejende nordlige Vinde og med aftagende Temperatur. Fuglene maatte da igen afbryde Rejsen og blive liggende.

Den 24. og 25. Marts bragte en ny og lidt bedre Chance, idet Vinden i Nordvesteuropa gik i Syd og Sydvest med fugtigt og mildt Vejr. Dette medførte en meget kendelig Fremrykning. Nogle Arter aftog i Antal: Vibe, Lærke, Sjagger, Gulspurv og Bogfinke, medens andre var i Tiltagen: Skovsnepe, Stær, Svenske og Irisk. Samtidig begyndte nye Arter at indfinde sig paa Gennemrejse, saaledes: Skovskade, *Garrulus glandarius*, Solsort, *Turdus merula*, Sangdrossel, *Turdus musicus*, Jernspurv, *Accentor modularis*, Gærdesmutte, *Troglodytes parvulus*, og Kvæker, *Fringilla montifringilla*.

Fra 26.—29. Marts herskede nordøstlige og nordlige Vinde, og i dette Tidsrum var Trækket afbrudt, men nye Muligheder opstod med 30. Marts, da Vinden gik i Sydvest.

Ser vi nu tilbage paa de to Maaneder, Februar og Marts, stiller Forholdene sig saaledes:

I Februar var de første 18 Døgn gunstige for Fugletræk, men tiltrods for den milde Vinter lod Fuglene sig ikke friste til Opbrud; Tidspunktet var for tidligt. Det var kun Lærke og Stær,

der lod sig paavirke. Derefter fulgte 9 Døgn, der ikke var egnede for Fugletræk. Ved Overgangen til Marts viste adskillige Arter sig parate til Opbrud, men Vejrforholdene blev ugunstige og lagde Hindringer i Vejen for dem næsten hele Maanedn igennem. Kun i to korte Tidsrum, 18.—20. og 24.—25. Marts, var Vejrliget saaledes, at Opbrud og kortere Rejse var mulig, men disse nogenlunde gunstige Vejrforhold strakte sig ikke længere mod Syd end til Nordfrankrig. I Midtfrankrig og i Mellemeuropa samt i Middelhavslandene var Vejret gennem hele Marts Maaned saa ugunstigt for Fuglene, overvejende med nordlige Vinde og med meget lav Temperatur, at noget større Træk ikke kunde gennemføres. Da vi naaede til den 1. April, var det derfor kun Forløbere for Foraarsstrækket, der var naaet frem over Danmark. Det var Fugle, som havde overvintret i Nordvesteuropa: Nordfrankrig, Belgien, Holland, Nordtyskland, England og Danmark, der var kommet i Opbrud, og naar Individantallet af enkelte Arter, som Lærke, Stær, Gulspurv, Bogfinke og Svenske, var ret betydeligt, maa det have sin Aarsag i det usædvanlig milde Efteraar og den milde Vinter i disse Lande.

At det forholdt sig saaledes, fremgik ikke alene af Trækket i Marts, men endnu tydeligere af Trækket i første Halvdel af April.

Som før nævnt gik Vinden i Sydvest over Nordvesteuropa den 30. Marts, og den holdt sig nu ret uforandret indtil 3. April. Derved kom Fuglene, som laa i Danmark, igen i Bevægelse, og der viste sig en kendelig Afgang af Skovsneppe, Solsort, Sangdrossel, Jernspurv, Gærdesmutte, Svenske og Irisk. Kvækeren, som begyndte sin Vandring 24. og 25. Marts, var nu talrig paa Rejse, og de i Danmark overvintrende Krager, *Corvus cornix*, og Ringduer, *Columba palumbus*, kom under Opbrud. Samtidig kunde man ogsaa se Spurvehøgen, *Accipiter nisus*, drage gennem Landet. Nu var det altsaa ved at være paa Slutningen med de Fugle, der havde overvintret under nordlige Breddegrader. I samme Tidsrum opnaaede vi imidlertid for første Gang siden Februar en taalelig Forbindelse med Syden, idet Vinden i Syd og Mellemeuropa i Dagene 31. Marts—2. April svingede om Syd og medførte en betydelig Temperaturstigning. De første Fugle, der ved deres Ankomst bragte Budskab herom, var Stork, *Ciconia alba*, Vindrossel, *Turdus iliacus*, og Rødkælk, *Erithacus rubecula*. Men først, da Vejrforholdene nogle Dage senere, 5. og 6. April,

igen stillede sig ret gunstige i Syd- og Mellemeuropa, naaede de store Fugleskarer frem til Danmark, og da begyndte Hovedtrækket af flere af de Arter, der ovenfor er omtalt, nemlig: Vibe, Sjagger, Vindrossel, Sangdrossel, Rødkælk, Jernspurv, Gærdesmutte, Gulspurv og Irisk.

Efter den 6. April fulgte igen en meget vanskelig Tid for Trækfuglene, oftest med Vinde i Øst, med klare, solvarme Dage og med kolde, stjerneklare Nætter. Kun i to korte Tidsrum, 13.—18. og 22.—25. April laa Vinden i Vest og Sydvest og bragte mørke og fugtige, for Fugletrækket gunstige Nætter. Da kunde jeg ikke lade være med ved Midnatstid at aabne mine Vinduer for at lytte til Stemmerne af de mægtige Skarer af Trækfugle: Svømmefugle, Vadefugle og Smaafugle, som hastede mod Nord, og som over den oplyste By ofte i en kortere Stund lod sig lede ud af den rigtige Kurs.

Til Slut vil jeg nævne enkelte Eksempler paa Opbrud af Fugle, der i større Tal havde slaaet sig ned som overvintrende i Egnen om Randers.

Som anført i Artiklen »Vintertræk af Skovsneppen« gik et betydeligt Vintertræk af Ringduer, *Columba palumbus*, til Danmark i Slutningen af Januar. Der kunde ses Flokke paa adskillige Hundreder af Duer. Det var Fugle, der ikke havde fulgt det mægtige sydgaaende Duetræk, som passerede gennem Danmark i sidste Halvdel af Oktober 1924. De havde afbrudt deres Rejse i Sydsandinavien, men blev nu af Kulde og Sne tvungne til at gaa længere mod Syd. Adskillige Gange i Februar og Marts besøgte jeg disse Flokke. Jeg havde tænkt mig Muligheden af, at de, naar mildere Vejr indtraf, igen vilde begive sig mod Nord til de Egne, de først havde valgt til Vinterkvarter, men de viste ingen Tilbøjelighed dertil. De holdt nøje sammen i Flok, var overmaade aarvaagne og sky, og efterhaanden, som Tiden gik, dannede de en stedse skarpere Modsætning til de faa overvintrende Par af Skovens egne Duer, hvis hyggelige Kurren fra Grantykningerne vidnede om et stille og roligt Familieliv. Først da vi naaede til Begyndelsen af April, Artens normale Vandretid, brød Fuglene op og forlod Landet. Paa samme Maade gik det med Kvækeren, *Fringilla montifringilla*, der ogsaa kom hertil i Slutningen af Januar og i Flokke paa Tusinder kunde dække Skovbunden under de høje Bøgetræer. Den lod sig ikke paavirke af Vejr og Vind, før vi naaede til sidste Uge af Marts.

De nordiske Krager, *Corvus cornix*, der ret talrigt overvintrer her, og som i Væsen og Levevis afviger noget fra Landets egne Krager, holdt sig ogsaa ganske upaavirkede af det milde Vintervejr, men fra den 25. Marts, altsaa ved Fuglens sædvanlige Vandretid, begyndte Rejsetrangen at give sig til Kende, og de forlod os i de første Dage af April.

ISFUGLEN VED FREDERIKSDAL

AF

CHR. S. JACOBSEN

I de sidste femten Aar saa jeg under Sommeropholdet paa Frederiksdal ofte Isfuglen, *Alcedo ispida*, i den Kanal, som forbinder Furesø med Lyngbysø. Kanalen blev gravet midt i Firserne, da Kjøbenhavns Befæstning blev anlagt, og er saa vidt muligt snorlige; ved samme Lejlighed forsvandt den gamle, skønne, bugtede Mølleaa; den kunde jo ikke bruges som Led i Befæstningen. Kort Tid efter blev Kanalen trafikeret af Baadfarten Lyngby—Frederiksdal, idet denne Rute oprettedes nogle Aar senere.

Om Isfuglen holdt til ved den gamle Mølleaa, kan jeg ikke personlig oplyse, men af ældre Folk paa Eggen har jeg faaet at vide, at den fandtes her og den Gang ofte saas ved Aaens Bredder; da Kanalen blev gravet, forsvandt den maaske nok en Tid, efter at Baaden var begyndt sin faste Rute, men de sidste femten Aar har jeg iagttaget den, naar den færdedes langs Kanalen, flyvende fra Træ til Træ foran Baaden, for hver Gang, Baaden naaede Fuglens Stade, at flyve til det næste. Det var altid de samme, tørre Grene, der ragede ud over Vandet, som den søgte; hvor den en Gang havde taget Plads, vendte den stadig tilbage. Jeg iagttog tit Fuglen, naar den styrtede sig i Vandet for at fiske; den forsvandt da undertiden et Øjeblik under Vandskorpen for atter at stige til Vejrs med en lille Fisk i Næbbet; naar den saa havde flyttet sig adskillige Gange, fløj den oftest i en stor Bue ind over Krattet i Lyngby Mose, gik bag om Damperen og forsvandt agten for Baaden; dette gentog